

1.8.2017

Helsingin kaupunginmuseon lausunto Museoviraston esityksestä Suomenlinnan suojelemiseksi rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain nojalla

HEL 2017-006085 T 10 03 10

Kaupunginmuseo tarkastelee esitystä kulttuuriympäristön vaalimisen näkökulmasta ja on päättänyt antaa seuraavan lausunnon.

Suomenlinna on Helsingin edustan kuudelle saarelle vuodesta 1748 alkaen rakennettu merilinnoitus. Suomenlinnalle ominaista on kallioilta nousevat puolustusvarustukset sekä niiden sisään ja väliin jäävät kaupunkimaiset alueet kivitaloineen, aukiosommitelmineen, puistoineen, puutarhoineen ja puutaloalueineen. Kuivatelakka rakenteineen, maanvedenaltaat, rantamuurit sekä kivettyt aukiot ja väylät sekä viheralueet täydentävät kokonaisuutta.

Suomenlinna oli 1700-luvulla merkittävä yhdyskunta ja kulttuurikeskus, joka vaikutti Helsingin ja muun maan elinkeinoelämään ja kivirakennustekniikkaan. Aikakauden arkkitehtuurin piirteet levisivät osaltaan senkin kautta muualle maahan. Viaporin antauduttua 1808 ja Suomen tultua liitetyksi Venäjään linnoituksesta tuli venäläinen varuskunta. Viapori sai 1800-luvulla yhä selvemmin linnoituskaupungin ilmeen. Ympäristöä kohennettiin puistoilla ja puukujanteilla. Venäläiskautta leimaavat myös puiset asuinrakennukset ulkorakennuksineen, erityisesti Iso Mustasaaren kauppiaskorttelit. Varvilahden rannalle rakennettiin 1900-luvun alussa punatiilinen varikko- ja verstasalue. Itsenäistymisen jälkeen Viapori siirtyi puolustusvoimien hallintaan ja se otettiin varuskuntakäyttöön. Uuden nimensä Suomenlinna sai 1918. Sisällissodan jälkeen saarilla oli pääkaupungin suurin ja pitkäaikaisin vankileiri. Merisotakoulu sijoitettiin entisen sairaalan tiloihin Pikku Mustasaarelle. Varuskuntakirkko muutettiin luterilaiseksi kirkoksi 1928, tornin valon toimiessa meri- ja lentomajakkana. Suomenlinna siirtyi siviilihallintoon 1973, kun puolustusministeriö luovutti alueen opetusministeriölle.

Suomenlinnaa on Suomen itsenäisyyden aikana, erityisesti sotien jälkeen määrätietoisesti kunnostettu ja restauroitu kansallisena muistomerkkinä. Kustaanmiekka ja Susisaari julistettiin historialliseksi alueeksi valtioneuvoston päätöksellä 1919 ja sen hoidosta vastasi Muinaistieteellinen toimikunta. Vuodesta 1973 Suomenlinnan hoitokunta on ollut vastuussa linnoituksen restauroinnista ja hoidosta. Suomenlinnaa on korjattu ja kehitetty niin historiallisena ympäristönä, matkailu- ja virkistyskohteena kuin yhtenä Helsingin kaupunginosista. Historialliseen lin-

1.8.2017

noitusalueen kokonaisuuteen kuuluvat lisäksi Harakka ja Vasikkasaari, Vallisaari, Kuninkaansaari ja Santahamina sekä Suomenlinnan eteläpuolella sijaitsevat ulkosaaret.

Suomenlinnan linnoitus on merkitty UNESCO:n maailmanperintösopimuksen (Yleissopimus maailman kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelemiseksi) mukaiseen maailmanperintöluetteloon 1991 kulttuurikriteerillä (iv). Ratifioimalla sopimuksen Suomen valtio on sitoutunut hoitamaan ja vaalimaan maailmanperintöluetteloon hyväksytyjä kohteita siten, että niiden yleismaailmallinen erityisarvo säilyy. Suomenlinnan linnoituksesta todetaan, että se on sotilasarkkitehtuurihistorian erinomainen esimerkki 1600- ja 1700- lukujen yleisten linnoitusperiaatteiden, erityisesti bastionijärjestelmän mukaan rakennetusta linnoituksesta, jossa on myös erityispiirteitä. Suomenlinnassa käytetään sen kohteisiin soveltuvia rakentamisen ja hoidon ratkaisuja. Uudisrakentaminen sopeutetaan historialliseen ympäristöön. Toimenpiteitä tehdään kohteen kulttuuriset ja historialliset arvot huomioon ottavalla tavalla. Restauroinnin, hoidon ja kehittämisen periaatteet ja käytännöt ovat vuosikymmenten varrella kehittyneet alan muun uudistumisen myötä.

Suomenlinna sisältyy valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen luetteloon (RKY2009). Valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita koskevan valtioneuvoston päätöksen mukaan alueiden käytössä on varmistettava, että valtakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvot säilyvät.

Suomenlinna on valtakunnallisesti arvokas maisema-alue. Se on keskeinen osa merellistä Helsinkiä, joka on tunnistettu yhdeksi Suomen kansallismaisemista. Suomenlinnan kirkko, kellotapuli ja kirkkopiha aitoineen on suojeltu kirkkolailailla (1054/1993). Uudenmaan maakuntakaavassa Suomenlinna on osoitettu merkinnällä ”kulttuuriympäristön vaalimisen kannalta tärkeä alue, tie tai kohde, valtakunnallisesti merkittävä (RKY 2009)” sekä merkinnällä ”UNESCO:n maailmanperintökohde”.

Suomenlinna on Helsingin uudessa yleiskaavan ehdotuksessa merkitty omaksi aluekokonaisuudekseen. Sen määräyksessä todetaan, että ”Unescon maailmanperintökohdetta tulee hoitaa ja kehittää asumisen, kaupan ja julkisten palvelujen, toimitilojen, puistojen, virkistys- ja liikuntapalvelujen, matkailun sekä puolustusvoimien käyttöön niin, että alueen maailmanperintöarvo ei heikenny.”

Helsingin kaupunki on laatimassa Suomenlinnan asemakaavaa. Museovirasto on todennut luonnoksesta antamassaan lausunnossa (291/303/2010) mm. seuraavaa: ”Rakennuksilla ei ole yksilöityjä suoje-lumerkintöjä tai -määräyksiä. Menettely on tarkoituksenmukainen edel-

1.8.2017

lytyksellä, että Suomenlinnasta saadaan aikanaan lakiin rakennusperinnön suojelusta perustuva erillinen suojelupäätös.” Asemakaavan valmistelu on jäänyt odottamaan rakennusperinnön suojelusta annetun lain mukaista suojeluesitystä sekä suojelupäätöstä. Suomenlinna on muinaismuistolain (295/1963) automaattisesti rauhoittama muinaismuistoalue, josta Museovirasto on laatinut kaksi arkeologista selvitystä. Myös vesialueilla on muinaismuistolain tarkoittamia kiinteitä vedenalaisia muinaisjäännöksiä.

Päätös Suomenlinnan suojelemisesta toteuttaa lain 1 §:n yleistä tavoitetta rakennetun kulttuuriympäristön ajallisen ja alueellisen monimuotoisuuden turvaamisesta, sen ominaisluonteen ja erityispiirteiden vaalimisesta sekä kulttuurisesti kestävä hoidon ja käytön edistämisestä. Lain 2 § osalta voi todeta, että Suomenlinna on valtakunnallisen merkityksensä lisäksi maailmanperintökohde. Sen suojelutarpeita ei voida turvata riittävästi asemakaavoituksen keinoin.

Kaupunginmuseon näkemyksen mukaan on eittämättä perusteltua ja tarkoituksenmukaista suojella Suomenlinna Museoviraston esityksen mukaisesti. Kaupunginmuseo pitää Museoviraston esitystä Suomenlinnan suojelemiseksi välttämättömänä, jotta sen suojeluarvot voidaan turvata. Näin Suomenlinnan yleismaailmalliset erityisarvot on mahdollista parhaalla mahdollisella tavalla säilyttää niitä vaalien.

Lisätiedot

Sari Saresto, kulttuuriympäristöpäällikkö, puhelin: +358 9 503756846
sari.saresto(a)hel.fi

Sari Saresto
kulttuuriympäristöpäällikkö

Tiedoksi

Museovirasto, kulttuuriympäristön suojelu
Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus